

FYLKERÅDSSAK

Løpenr.: 14671/16
Saknr.: 16/95-9
Ark.nr.: S10SAKSARKIV
Dato: 19.04.2016

Til: Fylkesrådet
Fra: Fylkesråd for helse, kultur og næring

VANNKRAFTPROSJEKTER - STORFJORD KOMMUNE

Innstilling:

1. Fylkesrådet viser til brev fra NVE av 21.12.2015 med høring av konsesjonssøknader for utbygginger i Skibotn og Signaldalen i Storfjord kommune, samt brev fra NVE av 21.12.2015 med høring av konsesjonssøknader for 4 småkraftverk i Storfjord kommune.
2. Fylkesrådet i Troms fremmer innsigelse mot Viessogasoverføringen på bakgrunn av de inngrepene denne utbyggingen medfører i det militærhistoriske landskapet som er under fredning. Utbyggingen vil også forringe viktige naturverdier i området; særlig med tanke på fiske i Kitdalselva og bortfall av fossen i Viessogajohka og Nordalsfossen.
3. Fylkesrådet i Troms støtter utbygging av Stordalen kraftverk og Paras kraftverk. Det må, dersom det gis konsesjon for denne utbyggingen, stilles krav til at MTA-planen også inneholder en beredskapsplan for hvordan utbygger skal forholde seg til eventuelle funn av massegraver fra andre verdenskrig.
4. Fylkesrådet i Troms fraråder Govda 3- overføringene, på bakgrunn av redusert vannføring i elvene nedenfor. Dersom det blir gitt konsesjon til utbygging i Govda forøvrig, er det viktig å stille krav om utslipp/minstevannsføring ved tidligere utløp fra Govdajavri for å opprettholde noe rennende vann i øvre deler av Breidalen.
5. Fylkesrådet i Troms anbefaler overføring av Bogeelva og Kortelva som omsøkt i Poikkoharjut II-overføringene da en anser at de negative konsekvensene for friluftsliv og landskapselementer ikke oppveier de viktige samfunnsgevinster utbyggingen vil medføre. Det må likevel stilles krav om minstevannsføring slik at Bogelvfossen ikke tørrlegges.
6. Det forutsettes at tunnelmasser ved en utbygging i Stordalen tas i bruk for vegutbedring. Utbygger må finansiere frakt av masser og utbedring av veg, og vilkårene må fremgå av konsesjonene som gis.
7. Ved konsesjon(er) må det overfor utbygger stilles strenge krav til at arbeidet i naturen skal gjøres på en skånsom måte.
Ved konsesjon(er) må det overfor utbygger stilles krav om at arbeidet utføres i tett dialog med reindrifta slik at nærings behov påvirkes i minst mulig grad.

Ved konsesjon i Paras må det stilles krav om at rørgatetrase skal medføre at skogsveien tilbakeføres til en bedre tilstand for brukerne enn den er i dag med flere bratte og krappe svinger.

...

...

Saksutredning:

Generelle kommentarer

Grunnlaget for saken er utarbeidet av ansatte og fagkompetanse fra ulike fylkeskommunale etater, med kultur-, miljø-, samferdsels- og næringskompetanse. Det er ulike forhold som er tatt i betraktning fra de ulike etatene, og slik skal det være. Fylkesrådet har gjennomgått innspillene og gjort en helhetlig vurdering.

Denne saken omhandler sannsynligvis den siste «store» kraftutbyggingen i Troms. Konsekvensene for ulike interesser må veies opp mot samfunnsnyttene av inngrepene. De viktigste regionale forsyningssikkerhetsaspektene ved disse utbyggingene teller mye, og likeså de påkrevde utbedringene av lokal forsyningssikkerhet, da det i stor grad er den lokale befolkningen som for all fremtid må bære de samfunnsmessige og miljømessige kostnadene som en slik utbygging medfører.

Området mellom Skibotndalen og Signaldalen har mange kvaliteter, samtidig som området er meget sterkt påvirket av menneskelig aktivitet. Vegbygginger, militær infrastruktur, tidligere kraftutbygging, kraftlinjer, hytter, merkede turløyper, scooterløyper, kjørespor og bruer, sammen med reindriftas moderne bruk av kjøretøy preger landskapet.

Selv om Govda 3- overføringene vil gi større produksjon av vinterkraft, vil denne løsningen gi så stor reduksjon av vannføringen i Signaldalselva at dette ikke kan aksepteres.

En utbygging av Paras, Stordalen og Poikkoharjut II er ikke vurdert å gi store negative konsekvenser for reindrifta.

Virksomheter knyttet til klima og energiforhold.

Tiltakene begrunnes i konsesjonssøknadene med behovet for økt mengde energi og økt forsyningssikkerhet lokalt og regionalt i Storfjord og Nord-Troms, og videre med behovet for økt produksjon og økt bruk av fornybar energi. Utbygging og økt energiproduksjon vil bety økte inntekter til kommunen og til økt andel fornybar energi, i hht overordnet nasjonal og global klimapolitikk. Det argumenteres med at økt produksjon og forbruk av fornybar energi vil fortrenge fossile energikilder, og at de omsøkte utbyggingstiltakene i Storfjord dermed vil bidra til reduserte utslipp av klimagasser. Det henvises også til Regional klima- og energistrategi for Troms 2015-2025 (vedtatt des-15), der det heter at potensialet for klima- og miljømessig energiproduksjon skal utnyttes.

Regional klima- og energistrategi for Troms 2015-2025 er utarbeidet med formål å bidra til redusert energiforbruk totalt, samt øke andelen fornybar energi i totalforbruket. I Fylkesplan for Troms 2014-2015, kap 1 står «Det er avgjørende å forholde seg til nasjonale mål for utslippsreduksjon av klimagasser, tilpassing til klimaendringene og mål for

energiforvaltningen». En overordnet strategi er energieffektivisering, som regnes som den mest klima- og miljøvennlige og økonomisk lønnsomme energiforvaltning.

Regional klima- og energistrategi for Troms 2015-2025 åpner for økt produksjon av fornybar energi, der dette er klima-, miljø og samfunnsmessig optimalt. All energiutbygging representerer inngrep i naturen. Utbygging av fornybar energi må foregå på mest mulig skånsom måte med tanke på naturkvaliteter. Her vil vi også vise til Fylkesplan for Troms 2014-2025 med arealpolitiske retningslinjer, som tilsier «*en arealforvaltning der kartlegging, identifisering og verdivurdering skal ligge til grunn og tiltak skal avveies mot ikke-kommersielle interesser*». Dette innebærer strenge krav til kartlegging og vurdering av hvilke kvaliteter og interesser som gjør seg gjeldende i influensområdet for det enkelte omsøkte tiltak, og for tiltakene samlet sett.

Virkinger på villmarkspreget natur

I følge Miljødirektoratet utgjør villmarkspreget og inngrepsfri natur vel 24% av samlet areal i landsdelen, mens situasjonen i Sør-Norge er verre med kun 4,9% inngrepsfrie arealer. Ethvert inngrep i uberørt natur er problematisk i forhold til både biologisk mangfold og muligheten til å oppleve unik og inngrepsfri natur. I dag regnes energisektoren, og særlig småkraftutbyggingen, som en av de største truslene mot inngrepsfri natur. Urørt natur er et av fylkets store aktiva og en merkevare når det gjelder friluftsliv, folkehelse og naturbasert reiseliv.

Forhold knyttet til fylkesvegnettet

En utbygging i Stordalen vil medføre uttak av tunnelmasser. Det er ikke ønskelig å deponere steinmassene i Stordalen. Steinmassene kan i stedet brukes til å oppruste tilhørende vegnett i Signaldalen.

Veiene er i svært dårlig forfatning, og etter en anleggsperiode vil veien opp dalen etter all sannsynlighet få store skader og slitasje. En løsning der massene brukes på vegnettet synes også å være den mest samfunnsnyttige anvendelsen.

Det er flere momenter som må avklares:

- Kartlegging av behov og volum av masser (i samarbeid med Statens vegvesen), også i forhold til de ulike alternativene
- Finansiering av transport og håndtering av massene, samt utbedringsarbeid

Arbeidet på fylkesveg må utføres i nært samarbeid med Statens vegvesen.

Det kreves at tunnelmassene tas i bruk for vegutbedring. Utbygger må finansiere frakt av masser og utbedring av veg. Vilårene for dette må arbeides inn i konsesjonsvilkårene.

Forhold knyttet til folkehelse, idrett og friluftsliv

Stordalen

Stordalen har en særlig høy verdi blant natur- og friluftsansjonene. Dette på grunn av det ville preget, særegne terrenget, elvekløfter og landskap, i rikt naturmangfold og gode jakt og fiskemuligheter, og andre friluftaktiviteter. En utbygging i Stordalen som omsøkt vil forringe disse kvalitetene. Turruta gjennom Stordalen er beskrevet som en spesiell tur i et særegent landskap i Troms Turlags turbok fra 2007. Å gå Stordalen på sørsiden av elva er en unik opplevelse. Det er et tidkrevende landskap å gå i, men innimellom er det synlig sti, og andre steder er det en del småvarder som viser vei gjennom de vanskelige partiene. Enkelte steder går elva dypt nede i et juv, andre steder ser det ut som jutulen har vært og slengt fra seg

byggklosser. Under krigen gikk det ei flyktningerute gjennom dalen, der det er gode muligheter for å gjemme seg bort. I Stordalen kan man føle villmarken. Canyonen gjør elva lite tilgjengelig i deler av området, men den har stor opplevelsesverdi som spektakulær natur. 500 meter nedstrøms for det planlagte inntaket kaster elva seg ned i en dyp elvekløft som går 5 km nedover dalen. Man finner naturtyper som bekkekløft og bergvegg, og disse er verdsatt som viktige i nasjonal sammenheng. Varmekjære planter vokser lengre ned i dalen på grunn av gunstige klimaforhold. Stordalen har stor verdi for fugl og vilt, med høy produksjon av beiteplanter for elg. Det er også yngleområde for jerv. Stordalen brukes jevnt sommer og vinter. Fra snøskuterløypa er det kort tur til fiskerike vann med stor ørret, hvor det fiskes på isen. To skilte krigsminne-turløyper er finansiert av Turskiltprosjektet i influensområdet, en løype på hver side av dalen i det området hvor kraftstasjonen skal ligge. Norges 6. lengste grotte *Markusgrotta* ligger også i influensområdet, og har to innløp ved Indre Markuselv ned mot Stordalen. Området har spesiell geologi.

I KU-Stordalen for friluftsliv og reiseliv blir områdets verdi for friluftsliv, jakt og fiske verdsatt til middels og konsekvensene for friluftsliv, jakt og fiske er satt til liten til middels negativ. For reiseliv er området vurdert å ha liten til middels verdi, mens influensområdet har mindre verdi. Konsekvensen for reiseliv og turisme er satt til å være ubetydelige. Sett ut fra friluftslivsinteressene som fylkeskommunen skal forvalte, har imidlertid området høy verdi og i tillegg et betydelig merpotensiale for både reiseliv og friluftsliv. Tilrettelegging av krigsminneturløypene i Stordalen de siste årene er heller ikke kommet med i KU-Stordalen for friluftsliv og reiseliv.

Paras

Parasdalen oppleves som et område med stor viktighet for friluftsliv og benyttes til en rekke friluftaktiviteter. Det er en mye brukt innfallsport til de store urørte fjellområdene innover mot Gappo- og Goldahytta og løypenettet *Nordkalottleden* mellom Norge-Sverige-Finland. Troms Turlag/ Den norske turistforening har merket turløype oppover Parasdalen, og denne vil bli direkte berørt av en eventuelt utbygging.

Løypa går i dag delvis på en eksisterende traktorvei, men en småkraftutbygging vil føre til at en anleggsvei og nedgravd rørgate vil gi atskille større inngrep og redusere verdien betydelig for den attraktive innfallsporten, men vil samtidig forbedre adkomsten til området for både turgåere og turister. Langs store deler av stien har en direkte kontakt med elva med stryk, fosser, kulper og særegne formasjoner. Redusert vannføring i elva vil kunne redusere opplevelsesverdien, og revegetering vil antageligvis på noen områder ta lang tid før det gir full effekt.

Generelt er forringelse av populære innfallsporter og friluftsområder er ikke ønskelig. I tillegg til turlaget trekker også jeger- og fiskeforeningene, og lokalbefolkningen i området fram Parasdalens verdi for friluftsliv. Området benyttes blant annet til både jakt, fiske, bærplukking, topptur, vandring og har gode stier og populære overnattingshytter for allmennheten. Området benyttes sommer som vinter, samt av tilreisende og lokale.

Poikku-, Govda- og Viessogasoverføringene

Alle områdene er godt egnet for friluftsliv. Området har tre innfallsporter fra Sjørdal på sti, Norddalen og via Lavkadalen begge på anleggsvei. Det foregår organisert aktivitet i området gjennom det internasjonalt kjente Lavkarittet, og det er satt ut trimposter. Det ligger en

gamme i Breidalen. Hundekjørere og skiløpere bruker området. Grottevandring og småviltjakt utføres av både lokale og tilreisende.

Govdaoverføringen

Det er to alternative forslag for Govdaoverføringen – Govda 1 tar inn en elv, og Govda 3 som tar inn tre elver. Stordalselva og Signaldalselva vil få redusert vannføring gjennom utbyggingen. Begge er viktige for fritidsfiske. Nedløpsbekkene er eksponerte og vi gi redusert opplevelse når de forsvinner. Breidalen-området er et viktig område for friluftsliv, og sammen med Stordalen, Govda og nærliggende-områder utgjør dette et urørt og høyt verdsatt storskalalandskap som benyttes til friluftaktiviteter, som jakt- og fiske. Fiskemulighetene for ørret og røye er gode, og det benyttes av lokale og tilreisende både sommer som vinter. Området brukes også som en utstrakt del av Troms Turlag sitt løypenett.

Konsekvensene for friluftsliv, fisk og landskap vil bli mest negative ved Govda 3-overføringene, som reduserer vannføringen mest. Dersom en utbygging skal finne sted i Govda, er Govda 1 mer akseptabel. Avbøtende tiltak kan være å slippe ut minstevannsføring ved tidligere utløp fra Govdajavri for å opprettholde noe rennende vann i øvre deler av Breidalen.

Viessogasoverføringen

Området er vurdert som «svært viktig» for friluftsliv, og har høy brukerfrekvens både av lokale og tilreisende, både sommer som vinter. Egnetheten og tilgjengeligheten er god, og det bedrives en lang rekke aktiviteter. I konsekvensvurderingene for friluftsliv heter det at utbyggingen vil få stor negativ konsekvens; særlig med tanke på fiske i Kittdalselva og bortfall av fossen i Viessogasjohka og Nordalsfossen. Nordalselva og Nordalsfossen utgjør også viktige landskapselement enten man ferdes med sykkel eller til fots langs Norddalsveien. Betydelige forringelser som følge av utbygging vil være tap av den karakteristiske Nordalsfossen og en sterk reduksjon av Nordalselva som gyte og oppvekstområde for sjørøye. Kittdalselva er en av 9 elver i Norge med elvelevende sjørøyebestander, og er således av stor nasjonal verdi. Med bakgrunn i tidligere vannkraftutbygginger i området er Sjørdalen allerede sterkt påvirket, har betydelig redusert vannstand og har mistet sin verdi som gyteområde for sjørøye.

Viessogasoverføringen vil påføre et allerede belastet Kittdalsvassdrag betydelige tilleggsbelastninger og forringe oppvekst og gyteplasser til en sjelden sjørøyebestand. I tillegg vil utbyggingen forringe betydelige landskapselement og svekke friluftslivsverdien for området.

Fylkesråden anbefaler at fylkesrådet fremmer innsigelse mot Viessogasoverføringen. Sett ut fra friluftinteressene må også utbygging av Viessogas frarådes på det sterkeste. Dersom konsesjon likevel skulle gis, må det settes krav om betydelig minstevannsføring som skal bidra til å bøte noe på skadene for miljøet.

Poikkoharjut II - overføringene

Området grenser til svært viktige friluftsområder. Redusert vannføring vil få konsekvenser for disse områdene, særlig i form av redusert vannføring i Kortdalselva og den spektakulære Bogelvfossen, men også i form av reduserte fiskemuligheter.

I konsekvensutredningene får en utbygging som omsøkt middels til store negative konsekvenser for friluftsliv, samt middels negative konsekvenser for landskap. Utbyggingen

vil føre til negative konsekvenser for landskapet, særlig forårsaket av at Bogelvfossen dersom denne tørrlegges. Et viktig landskaps- og opplevelseselement vil forsvinne, noe som vil ha ekstra stor betydning i et landskap hvor allerede mange av elvene har redusert vannføring.

Forhold som knytter seg til kulturarv

Kulturminner og kulturmiljø

Kulturminnene og kulturmiljøene i områdene rundt omsøkte Paras kraftverk, Stordalen kraftverk og ved Viessogasoverføringen er av særlig interesse. Hva angår Govdaoverføringen og Poikkuoverføringen er det ikke kjente forhold som berører verdifulle kulturminner eller kulturmiljø som ligger innenfor fylkeskommunens ansvarsfelt. Det finnes imidlertid om egen uttalelse om samiske kulturminner fra Sametingets kulturminneforvaltning.

Kulturminner fra andre verdenskrig og kald krig

Vinteren 1944-45 var fjellområdet mellom Signaldalen og Skibotndalen åsted for etablering av ei massiv forsvarslinje mot Den Røde Hær. Hele den tysk- østerrikske lapplandsarmeen på 220 000 mann måtte ut av Sovjet og Finland, inn i Norge, og i trygghet bak den såkalte Lyngelinja. I de samme områdene ble det gjennom den kalde krigen etablert en rekke forsvarsanlegg av det norske forsvaret. Mange av disse anleggene har samme lokalisering som de tyske anleggene.

I Skibotndalen og Signaldalen, samt fjellområdet mellom disse dalførene er det registrert nærmere 1500 kulturminner fra andre verdenskrig (Lyngelinja) og kald krig (Frøy-anleggene). Dette er internasjonal historie som manifesterer seg i Storfjords fjellandskap. En liten del av dette området er foreslått fredet etter Lov om kulturminner av 1978 (kml). Fredningsområdet er ment å skulle inneholde et representativt utvalg av kulturminner fra disse hendelsene/ periodene. Ingen andre steder i landet kan fremvise så godt bevarte strukturer fra disse hendelsene i et landskap som ellers er lite påvirket av nyere tids inngrep. Den militærstrategiske bruken av landskapet er særlig godt lesbar og unik i formidlingssammenheng. Anleggenes topografiske plassering gjør at selve landskapet også må betraktes som et kulturhistorisk element. Det er de høye fjellene og de trange dalene, samt nærheten til Norges yttergrense som har vært bestemmende for lokaliseringen av stillingene, både fra andre verdenskrig og fra kald krig. I tillegg finnes det her rester av fangeleirer fra andre verdenskrig. Noen av disse leirene skal ha vært blant de verste dødsleirene vi vet om i Norge, og det er også gravlagt fanger flere steder i området. Det er vesentlig at det militærhistoriske landskapet og de mange kulturminnene innenfor det foreslåtte fredningsområdet blir bevart uten forstyrrelser av nyere inngrep.

Viessogasoverføringen

Viessogassvassdraget er planlagt overført til Govdajavri gjennom en 3 km lang tunnel. Tunnel skal drives fra Langvatnet, med planlagt tipp for overskuddsmasser like ved tunnelpåhugg. Det foreslås ingen minstevannføring nedenfor inntaket for Viessogas-/ Norddalsvassdraget. Hele overføringsalternativet faller innenfor foreslåtte fredningsgrense for krigsminner.

KU for kulturminner og kulturmiljø behandler krigsminnetemaet på en god måte, men konkluderer likevel med at konsekvensene bare blir middels negative. For kulturminnene og den historien de forteller, er imidlertid både omfang og konsekvens negativt *store*. Bortfall av den svært inntrykkssterke fossen øverst i Norddalen vurderes å ha svært stor negativ effekt for opplevelsen av landskapet og kulturmiljøet. Elva har også stor betydning for opplevelsen av fangeleirene som ligger like inntil elva nedenfor fossen. Det blir svært uheldig med nye installasjoner innenfor fredningsområdet, som for eksempel sperredam/ demning eller lukehus ved inntakspunktene.

Tunnelpåhugg for Viessogasoverføringen er planlagt mellom flere åsrygger med en rekke våpenstillinger, fra både andre verdenskrig og kald krig. Forutsetning for plasseringen av disse våpenstillingene er overhøyden i terrenget, og utsynet fra disse er i så måte av avgjørende betydning for forståelsen av kulturminnene i landskapet. Både de planlagte anleggene og anleggssporene i dette vegetasjonsløse landskapet vil bli stående permanent som sår i landskapet. Nye inngrep i det visuelle nærområdet vil være svært skjemmende og forstyrrende, og ikke forenelig med fredning av omtalte kulturmiljø.

Stordalen kraftverk

I omsøkte område er hovedtyngden av kulturminner knyttet til krigsminner fra andre verdenskrig og kald krig. Utover dette skal det finnes enkelte utmarksgammer (trolig brukt i forbindelse med jakt og sanking) og bosettingsspor fra 1800-tallet (i Stordalen). For uttalelse om samiske kulturminner viser vi til egen uttalelse fra Sametingets kulturminneforvaltning.

I KU for overføringer til Skibotn og Lavka kraftverk anerkjennes krigsminner knyttet til andre verdenskrig som kulturminner av lokal, regional, nasjonal og internasjonal verdi. Kulturminner og kulturmiljø vurderes i her å ha stor verdi. KU for Stordalen kraftverk er på flere områder mangelfull. Den samme typen kulturminner fra det samme kulturmiljøkomplekset som i Skibotnområdet, vurderes i KU for Stordalen som av liten verdi. Fylkeskommunens fagfolk anser imidlertid at alle disse kulturminnene har stor verdi som spor etter internasjonale hendelser i en verdenskrig og har stor verdi.

Det fremstår videre som uklart hvilke kriterier som ligger til grunn for å definere tufter og heller som bosettingsspor fra 1800-tallet i KU. Det fremgår heller ikke om disse sporene er kvalitetssikret eller vurdert i en militærhistorisk sammenheng. Utmarksgammer fra tidlig 1900-tall ved planlagte inntaksområde er i KU definert som etnisk norske. Fra andre, tilsvarende områder kan vi med rimelig stor sikkerhet hevde at denne typen utmarksgammer også har blitt benyttet av både den kvenske og den sjøsamiske befolkningen.

For Stordalen kraftverk har fylkeskommunen tidligere meldt inn behov for befaring før det kan gis endelig uttalelse om verdivurdering av krigsminnene. Dette vil bli gjort i løpet av feltsesongen 2016. Det kan dermed bli aktuelt å klage på et eventuelt konsesjonsvedtak, dersom dette gjøres før kulturminneforvaltningens uttalelse foreligger og konsekvensene for kulturminner viser seg å bli uforholdsmessig store.

Govdaoverføringene

For Govdaoverføringene kjenner fylkeskommunen ikke til krigsminner eller andre kulturminner som ligger innenfor fylkeskommunens ansvarsområde. Tiltaksområdet for disse overføringene ligger utenfor foreslåtte fredningsområde og vil trolig ikke virke visuelt skjemmende på registrerte krigsminner i området.

Stordalen vs. Govdaoverføringen

I konsesjonssøknad for overføring av mer vann til Skibotn og Lavka kraftverk presenteres ei prioritert liste over utbyggingsalternativer som vil gi miljømessige konsekvenser for Breidalen/ Signaldalen. Et elvekraftverk i Stordalen prioriteres foran Govdaoverføringen, og disse alternativene er gjensidig utelukkende.

Fra et kulturminnefaglig ståsted er Govdaoverføringen å foretrekke foran elvekraft i Stordalen.

Poikkuoverføringen

For Poikkuoverføringene er det ikke kjente krigsminner eller andre kulturminner som ligger innenfor fylkeskommunens ansvarsområde. Tiltaksområdet for disse overføringene ligger utenfor foreslåtte fredningsområde. Ei eventuell utbygging her ligger innenfor det visuelle influensområdet til området som er foreslått fredet, og vil kunne virke forstyrrende for opplevelsen av kulturmiljøet. Kulturminneforvaltningen vurderer imidlertid ikke disse inngrepene til å være av utilbørlig skjemmende karakter.

Paras småkraftverk

Ut fra arkivstudier ser vi at foreslåtte trasé vil komme i konflikt med kulturminner fra andre verdenskrig, tilhørende Lyngelinja. Det dreier seg her om «Leir Landeck» med et 20-talls tufter etter bygninger. Vi har også opplysninger om at det kan ha vært en fangeleir her, uten at dette har blitt verifisert. Området ligger utenfor fylkeskommunens forslag til fredning, men tilhører samme kulturmiljøkompleks som tidligere omtalte Lyngelinja og innehar den samme typen kulturminner. Verdien av disse vurderes å være stor.

Ved bygging av et kaldkrigsanlegg i nærheten av krigsfangeleirene i Norddalen på 1980-tallet traff man på ei massegrav fra andre verdenskrig. Ved krigsforbryterkommisjonens befarings i 1945 ble flere massegraver påvist, men ikke alle. Dersom «Leir Landeck» har vært en fangeleir, kan det ligge massegraver i tilknytning til denne. Dersom det gis konsesjon for denne utbyggingen, skal det i MTA-planen også ligge en beredskapsplan for hvordan utbygger skal forholde seg til eventuelle funn av massegraver fra andre verdenskrig.

I konsesjonssøknaden for Paras kraftverk omtales nyere tids kulturminner i liten grad. Det vises kun til at Troms fylkeskommune skal kartfeste krigsminner i området sommeren 2016. Det vil bli gjennomført kulturminneregistreringer her inneværende feltsesong, og det kan derfor ikke gis endelig uttalelse til denne søknaden før disse resultatene foreligger.

Avhengig av resultatene fra sommerens registreringer vil det derfor kunne bli aktuelt å klage på et eventuelt konsesjonsvedtak for Paras kraftverk ut fra hensynet til viktige kulturminner, dersom fylkesrådet beslutter det.

Forhold knyttet til forsyningssikkerhet og næringsutvikling

Troms og Finnmark har negativ kraftbalanse om vinteren og må importere kraft fra andre fylker/ land. Dette forholdet i tillegg til manglende overføringskapasitet fra områder med overskudd av kraftproduksjon har i flere tilfeller årlig ført til at områder i Nord-Troms har blitt frakoblet fra strømforsyningen om vinteren – dvs hyppige strømbrudd. Elvekraftverk produserer først og fremst kraft om sommeren og bidrar normalt lite til forsyningssikkerheten om vinteren når kraftbehovet er ekstra høyt og risiko for strømbrudd er høyest og konsekvensene potensielt størst. Stordalen elvekraftverk vil imidlertid produsere ikke ubetydelige 11,2 GWh om vinteren. Kraftverk med vannmagasiner har derimot evnen til å produsere magasinert kraft hele året; avhengig av magasinenes fyllingsnivå.

Overføringene til Govdajavri, også kalt «Govdaoverføringene», omfatter Viessogasoverføring, Poikkiharjutoverføring og Govdaoverføring 3. Disse tre overføringene vil sikre at Govdajavri-magasinet har også i «tørre» år et fyllingsnivå som er tilstrekkelig for å produsere tilstrekkelig kraft om vinteren. Dermed vil Govdaoverføringene hver for seg og i sum øke den regionale forsyningssikkerheten i Nord-Troms vesentlig.

Begrenset ledningsnettkapasitet i Storfjord kommune er til hinder for etablering av næringsvirksomhet og bolig-/ hyttefeltutbygging. Etablering av næringsvirksomhet og utbygging av bolig-/ hyttefelt i Storfjord kommune er derfor avhengige av en oppgradering av ledningsnettet. Som del av dette vil det være nødvendig å bygge en transformator på Hatteng.

En slik oppgradering vil kun være aktuell/ lønnsom om Stordalen kraftverk og Paras kraftverk bygges i øvre delen av Signaldalen. Ingen av de to vil være lønnsom alene. Realisering av disse to kraftverkene som medfører bygging av Hatteng transformator vil øke den regionale forsyningssikkerheten gjennom overføring til regionalt strømnnett, den vil også øke potensialet for næringsutvikling i kommunen, samt styrke den lokale forsyningssikkerheten for befolkningen i området betydelig.

Siden «Govdaoverføringen 3» og Stordalen kraftverk har samme nedbørsfelt kan i utgangspunktet bare ett av disse prosjektene realiseres. I tilfelle en ønsker å styrke både den regionale forsyningssikkerheten (Govdaoverføringene) og den lokale og næringsretta forsyningssikkerheten (Stordalen-Paras kraftverk samt Hatteng transformator) ser Tromskraft for seg at «Govdaoverføringen 3» tas ut fra Govdaoverføringene og vannet i stedet brukes til å forsyne Stordalen kraftverk. Dette vil minske overføringen til Govda-magasinet, men de øvrige overføringene vil likevel føre til økt og sikret kraftproduksjon om vinteren, og dermed øke forsyningssikkerheten, jfr vinterkraftproduksjonen som vil realiseres ved utbygging av Stordalen. Samtidig vil utbygging av Stordalen og Paras kraftverk medføre bygging av Hatteng transformator med tilhørende positive effekter på styrket næringsutvikling i området. I tillegg vil etablering av transformator på Hatteng øke sannsynligheten for at andre småkraftverk i området (som allerede har fått konsesjon) vil kunne bli realisert.

Konsekvenser knyttet til reindrift.

Det har ikke vært utført noen fellesutredning knyttet til konsekvensene av utbyggingen for reindriften for alle prosjektene; de er kun utredet hver for seg.

Utløpselva fra Govdaoverføringen (dvs. mellom Govdajavri og tunnelens påhugg) vil bli en kunstig kanal som kan hindre trekk og driv langs strandsonen av Govdajavri. Kanalen kan imidlertid utformes med vadesteder (tilsvarende det som ble utført i reguleringsanlegget til Kvænangen Kraftverk i 2009), men det vil uansett representere en viss ulempe for reindriften.

Det er likevel viktig å være oppmerksom på at det er flere inngrep som er planlagt i området til Helligskogen reinbeitedistrikt; og sumvirkninger kan eller vil være et tema for dette distriktet. Andre inngrep er bl.a. Statnetts 420 kV-linje og Statens Vegvesens vegbygging i Skibotndalen. Reelle konsekvenser for Könkämä sameby anses også små.

Utbygger har gjennom prosessen gjort endringer i forhold til opprinnelige planer. Porteføljen av vannkraft i Skibotndalen er redusert fra hva som først var planlagt. Didnu småkraftverk i Skibotndalen (ferdig utredet og konsesjonssøknad klar) er trukket fordi utbygger vurderte at konsekvensene for reindrift var for store.

Etter innspill fra reindriften i tilknytning til prosjektet Rovvejok er vannveien nå planlagt utført som borhull/tunnel (ikke rørgate) for å redusere overflateinngrepet, men inntakskonstruksjonen vil fremdeles representere et slikt inngrep og kan være forstyrrende under kalving. Det største forstyrrende elementet vil imidlertid være menneskelig aktivitet og ferdsel i området i driftsfasen – noe som anses som et begrenset problem etter selve anleggsfasen der aktivitet og ferdsel anses nødvendig.

Økonomiske og administrative konsekvenser:

Ingen.

Willy Ørnebakk
fylkesråd for næring, kultur og helse

...